
Rigsdags-Teater

Et stykke journalistik af

Kaj Munk

Udgivet i 2015. Teksten må i denne form frit benyttes med angivelse af Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet, som kilde.

Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet.

Indhold

Rigsdags-Teater

4

Rigsdags-Teater

Rigsdags-Teater

Jp. 2/4 33[1]

Rigsdags-Teater.

Af Sognepræst Kaj Munk.

Af alle de Komedier, jeg under min Orlov har faaet Lejlighed til at overvære i London, Paris, Berlin, København, Oslo, staar ingen paa Højde med den, der opføres af Medlemmerne i Folketingssalen, naar Det kgl. Teater staar paa Programmet. Bænkene paa Scenen er mestendels tomme, men mumlende, gestikulerende, klappende hinanden paa Maven driver hvileløse Aander rundt paa Gulvet i en Slags kedsommelig Salighedstilstand ("min Sjæl, hvad vil du mer?"). Fhv. Indenrigsminister Krag har faaet Tag i en af dem og delagtiggør samme i en god Historie, der henfører begge i den eksplosive Henrykkelses Sfære. Hr. Christmas Møller, det konservative Partis Formand, demonstrerer sin vidtbekendte Myreflid ved tinsoldatisk at beholde sin Plads under hele Debatten, selv om der bliver Raad til en hyggelig Passiar med muntre Nap i Ærmet, naar Socialdemokratiets radikale Justitsminister er i Nærheden. Ensom og rastløs afmarcherer den hos alle Partier i Gæstespil optrædende Grev Holstein Gulvet i adskillige Fantasisgrevskeer.

Der ringes med en Klokke, og Passiaren synker som en Bølge, der et Øjeblik daler for at samle Kræfter til at stige højere og med fordoblet Iver vælte frem. Og under det hele staar der en Mand paa Talerstolen og lirer en Remse af - som en Grammofon, der, ganske uanset om man agter paa den eller ej, maa løbe fort, til Pladen er udspillet - og se, den trækkes op og en ny Plade paa, og drumdadadrumdadadrum, saa kører vi videre. Gennem Larmen høres en Præsteplade prise Det kgl. Teater for, at det lærer os godt Dansk, derpaa en Dr. phil.-Plade, der gør opmærksom paa, at i forrige Plade var der en slem grammatikalsk Fejl, hvorpaa denne forrige Plade meget vredt protesterer mod en saadan Sigtelse. En radikal Ingeniør betjener sig overfor Stenograferne af megen Veltalenhed og mange talende Gestus, Hovedet paa Skraa, Enden sænket brat 2 Tommer mod Gulvet og derpaa lige saa brat hævet til normal Højde, Pegefingeren lagt eftertænksomt paa Næsen eller løftet manende, flotte Udsving snart af højre, snart af venstre Haand (og saa syntes de Skarns Stenografer endda ikke imponerede).

End ikke Bolshevikken Axel Larsen, af hvem man uvilkaarligt ventede et borgerligt Ord, evnede at fremkalde andet end Plade-Indtryk: med brændevinsdrukken Røst (ingenlunde, at Hr. Larsen drikker; Stemmens Rustenhed skyldes sikkert ikke Overmaal af Spiritus, men af Agitation) fremsatte han sit Partis banale, saa haabløst uoverraskende Synspunkter. Derefter hengled Timerne med Debat om, hvilke af Faraonerne i de uddøde Dynastier i forrige Tider der havde Ansvar for den af alle forkætrede Teaterlov, som man nu agtede at vende tilbage til - som om dette forhistoriske Spørgsmaal havde Betydning for Situationen af i Dag. Endelig naaede man frem mod Aktslutningen og Stigningen; den dobbeltsidede

Plade Borgbjerg blev skruet ind i Maskinen; der begyndte at komme Folk i Stolene, og enkelte af de ærede Medlemmer gav sig til at høre efter.

*

Allerede i Moders Liv maa Undervisningsminister Borgbjerg have haft en Embryo af en Talerstol; thi sandelig, paa dette Sted er Manden hjemmevant, mere end nogen Artist i sin Trapez. Nakken slynges tilbage, og Brystet skydes frem - og i næste Øjeblik er Overkroppen fløjet ud over Gelænderet og svæver et Sted i Salen; saa finder hele Legemet Balance i et bredt Hvil over venstre Arm paa Pulten, som en Maage paa en Bundgarnspæl i Fjorden, for saa pludselig at rette sig op og staa stejlt som Klippen i Bølgerne. Fingerfærdigt fører højre Haand Lorgnetten til og fra Øjnene, det flyver paa Disken med Notitser og i Luften med Citater, der anføres frit efter Opskrifter eller ordret efter Hukommelsen, Stemmen hæves og hæves endnu mere, koketterer i velordnede Sætninger, gasser sig i Formodninger, bliver svanger af Bekymringer, forløses i en Spøg (Munterhed!). Pludselig slutter Ministeren af, man sunder sig, indser, at der er sagt meget, indser lidt senere, at der ingenting er sagt.

Men nu er Tiden inde til det sidste Optrin, inden Tæppet gaar: Afstemningen. Det viser sig, at ingen har ladet sig overvælde af al den vældende Veltalenhed. Resultatet er nemlig det i Forvejen aftalte. Og Augurerne kan smile og hæve Diæterne.

Kun een eneste Gang lød der noget i Retning af en menneskelig Stemme gennem Gram-mofonskrattet: Stemmen betjente sig af Jydsk og sagdes at stamme fra en sølle L. S.-Mand; han talte om, at det var Synd at give saa mange Penge til et Teater i Tider som disse; han talte om de smaa Landbrugs Nød. Havde han tillige foreslaaet Rigsdagens Afskaffelse, i hvert Fald uhyre Nedskæring af Antallet af Medlemmer var han forekommet endnu mere tillidvækkende.

*

Og hvad blev der saa sagt om Det kgl. Teater? At det brugte for mange Penge, at det havde et elendigt Repertoire, at det var en Skandale, at det havde undladt at spille Aksel Juels "Knud Lavard" og Kaj Munks "Ordet", og at det ikke længere havde nogen kulturel Betydning for vort Folk. Og hvad vilde en myndig Undervisningsminister, der stod paa Teatrets Side, have svaret hertil? Følgende:

1) At ligesom f. Eks. Jægerskatten kommer Jagten til gode, burde Filmsskatten komme den dramatiske Kunst til gode, og den havde Det kgl. Teater ikke nær opbrugt.

2) At Repertoiret i Virkeligheden havde været meget alsidigt, og at Professor Christian-sen som ethvert andet Menneske maatte have en Margin til at fejle, men at han i hvert Fald ikke havde fejlet med Hensyn til "Knud Lavard", da dette Stykke simpelthen var daarligt, ikke blot Oehlschlägerklang, men tilmed slet Efterklang.

3) Og at dets kulturelle Betydning var en Aandssag, altsaa umaalelig, men at det dog maaske stadig paa sit Omraade stod Maal med Statens Museum for Kunst paa dets Omraade eller Nationalmuseet paa dets.

Og i Stedet for at boltre sig i en ny, ligegyldig, oratorisk Kraftpræstation og fremsætte et Forslag, der kun kan ses som en naiv og grotesk og hjælpeløs Galgenfrist, kunde Ministeren tørt og sagligt have ytret: "Mine Damer og Herrer! Det kgl. Teater har - det maa jeg som Arbejderminister forstaa, og det maa De alle forstaa - det har som Nationalscene, som statsunderstøttet Skueplads een stor Fejl: Biletpriserne er altfor høje; mine Arbejdere kan ikke komme der og sidde paa en ordentlig Plads. De maa ned, de maa ganske overordentlig ned. Jeg personlig stemmer for Bevarelsen af alle tre Kunstarter; giv mig saa Filmsskatten, den hele, saa bliver det muligt. Hvis jeg ikke kan faa den, maa Opera og Ballet nedlægges, medmindre Radioen, der i Forvejen har et Orkester, vil overtage Operaen og spille mindre Operaer med den paa Stærekassen. Jeg beder saa om ½ Million til Det kgl. Teater, altsaa den statsunderstøttede Talescene. For de Penge kan vi spille en Masse, ogsaa ude i Provinsen, og endda sætte Priserne betydeligt ned. Den Mand, jeg kalder til Chef, staar personlig inde for, at Budgettet holder. Vil De intet af dette, mine Damer og Herrer, maa De selv tage Ansaret."

*

Saadan havde der været en Mulighed for at holde en Tale, der var Handling, i Stedet for en Tale, der var Ord. Nu gaar vi ind til noget, der kaldes et Prøveaar, hvori Teatret skal kunne gaa rundt for et Tilskud, som det i mangfoldige Aar har aflagt Prøve paa, at det ikke kan gaa rundt for - uden at der er sagt noget om, hvad der skal gøres, naar dette selvfølgelige Tilfælde indtræffer. Hvad vil der da saa ske? Tja, der vil komme nye Debatter, hvor Pinholter og Borgbjerg behager sig i at have Ordet og være mægtige og fælde Domme og fordele Ansvar og bruge Teaterord om Skæbnetime og Misbrug af Tillid og tage sig alvorligt sammen og saa videre. Imens breder Usikkerheden om Teatret sig inden for dette og Leden ved det udenfor. Mon det var Mening? Der faldt i Folketinget forleden et Ord om, at alle, hvem Teatret indbyder til at se sin Kunst, maa ogsaa have Lov til at skønne om og udtale sig om Kunsten. Det er et sandt Ord. Den jævne Publikummer har ofte en Mening om det, han oplever i Teatret, der er af adskilligt højere Værdi end den bestalte Anmelders med hans tekniske Sagkundskab, hans Erfaringers Blaserthed, hans Blads Principper, hans Skelen til egen Signatur. Men fordi jeg danner mig en Mening ved at se Viborg Domkirke, er det alligevel muligt, at Skovgaard handlede rigtigt ved at gaa i Gang med Udsmykningen uden at tage mig med paa Raad. Kejser Wilhelm indfandt sig ofte i Teatret for at deltage i Prøverne; ogsaa paa dette Omraade er der nogen Lighed mellem danske Rigsdagsmænd og den detroniserede Kejser. Hvis Tingets Mænd og Kvinder havde noget mere af den Kærlighedens Ydmyghed over for Teatrets Kunst, der ene giver Lov til at kritisere, vilde muligvis Kritikken noget anderledes end nu kunne opnaa at blive Teatret en Hjælp, en Løftelse. Rigsdagen selv til Ære og Nationalscenen og derigennem Landet til Smykke og Gavn.